

Startovereenkomst Waterbeleid 21e eeuw

Partijen

Partijen bij deze startovereenkomst zijn:

- 1) Het Rijk
- 2) De provincies
- 3) De VNG
- 4) De Unie van Waterschappen

Het Rijk is hierbij vertegenwoordigd door de minister-president en de staatssecretaris van Verkeer & Waterstaat.

De colleges van gedeputeerde staten van de provincies te dezen vertegenwoordigd door de voorzitter en de secretaris van het Samenwerkingsverband Interprovinciaal Overleg op grond van artikel 21, lid 5 van de gemeenschappelijke regeling IPO en het besluit van het algemeen bestuur van het IPO, d.d. 8 februari 2001, nr. AB 32005/2001, hier te noemen: 'De provincies'

De VNG, vertegenwoordigd door haar voorzitter, en de Unie van Waterschappen, vertegenwoordigd door haar voorzitter en secretaris, zullen bevorderen dat hun leden instemmen met deze startovereenkomst en uitvoering geven aan de daarin opgenomen afspraken over inbreng en medewerking van gemeenten en waterschappen.

Considerans

In de aard en omvang van de waterproblematiek doen zich structurele veranderingen voor die nopen tot een nieuwe aanpak in het waterbeleid. Het doel van deze startovereenkomst is te bevorderen dat de met het oog daarop noodzakelijke gemeenschappelijke aanpak van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen tot stand komt waarbij ieder van de betrokken bestuursorganen bijdraagt vanuit zijn specifieke verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

In deze startovereenkomst wordt het nieuwe waterbeleid ten aanzien van veiligheid en het voorkomen van wateroverlast, zoals vastgelegd in het kabinetsstandpunt 'Anders omgaan met water, waterbeleid in de 21e eeuw' uitgewerkt. Dit vindt uiteraard plaats binnen het kader van ander bestaand Rijksbeleid. Uitwerking van veiligheid

en het voorkomen van wateroverlast vindt waar nodig en mogelijk plaats in een integrale werkwijze waarbij de aanpak van watertekorten, tegengaan van verdroging en verdere verbetering van de waterkwaliteit worden betrokken. Ook zijn er goede mogelijkheden om de uitvoering te combineren met plannen op andere beleidsterreinen, zoals de reconstructie van het landelijk gebied, de aanleg van de ecologische hoofdstructuur, winning van oppervlaktedelfstoffen, landinrichting en overige gebiedsgerichte projecten, woningbouw en de aanleg van bedrijventerreinen. Door klimaatverandering (zeespiegelstijging en nattere winters en drogere zomers) en bodemdaling vergt dat een continue inspanning van alle betrokkenen. Bij de aanpak wordt gewerkt met projecten die uitgaan van de problemen op middellange termijn (5 tot 20 jaar) waarbij telkens een doorkijk plaatsvindt naar de lange termijn (20 tot 50 jaar). Deze langetermijnscenario's worden gebruikt om het 'geen spijt'-gehalte van de middel- en langetermijnbesluiten te beoordelen. Naast de relatie met de ruimtelijke ordening worden daarbij waar mogelijk koppelingen gelegd met andere beleidsterreinen zoals natuur, landbouw (herstructurering), recreatie, stedelijke herstructurering, landschap en cultuurhistorie.

1. Doel startovereenkomst

Het doel van de startovereenkomst is tweeledig:

1. De startovereenkomst is voor alle partijen de opstap naar een nationaal bestuursakkoord water dat door het kabinet met provincies, waterschappen en gemeenten in 2002 zal worden gesloten met taakstellende afspraken over doelen en maatregelenpakketten die nodig zijn om de waterhuishouding op orde te brengen en te houden, rekening houdend met klimaatverandering, bodemdaling en verstedelijking, inclusief de financiële dekking.
2. In de periode tot het beoogde bestuursakkoord willen de partijen aan de slag; daarom bevat de start-

overeenkomst ook een aantal concrete acties.

2. Gemeenschappelijke uitgangspunten

Partijen onderschrijven de volgende gemeenschappelijke uitgangspunten voor het integrale waterbeleid van de 21e eeuw:

- Anticiperen in plaats van reageren om zo flexibel in te spelen op bodemdaling, zeespiegelstijging en klimaatverandering, uitgaande van tenminste het middenscenario van de Commissie Waterbeheer 21e eeuw in 2050 met een doorkijk naar 2100.
- Het waterbeleid wordt gebaseerd op de stroomgebiedbenadering conform de Europese Kaderrichtlijn Water. Op basis daarvan wordt Nederland internationaal gezien opgedeeld in vier stroomgebieden: de Rijn, de Maas, de Schelde en de Eems. Bij de nationale en regionale uitwerking zullen deze internationale stroomgebieden verder worden opgedeeld in deelstroomgebieden. Voorlopig wordt uitgegaan van de globale aanduiding van de begrenzingen van de deelstroomgebieden, zoals die door de Commissie Waterbeheer 21e eeuw zijn aangegeven. De deelstroomgebieden zullen waar nodig in onderling overleg tussen de partijen worden bijgesteld. Daarbij zullen de grenzen van de vier internationale stroomgebieden leidend zijn.
- De inrichting van de watersystemen wordt gebaseerd op de volgende principes:
 - niet-afwentelen (bestuurlijk, financieel en geografisch en op elk schaalniveau);
 - drietrapsstrategie vasthouden-bergen-afvoeren;
 - meer ruimte naast techniek.
- Meervoudig ruimtegebruik door waar mogelijk koppelingen te leggen met andere functies zoals natuur, stadsvernieuwing, recreatie en herstructurering van de landbouw en door functieaanpassing of -verandering is uitgangspunt bij het zoeken naar ruimte voor water. Bij de programmering van maatregelen wordt afstemming en optimale inzet van beschikbare middelen bevorderd.

- Uitwerking van veiligheid en het voorkomen van wateroverlast vindt waar nodig en mogelijk plaats in een integrale werkwijze waarbij de aanpak van watertekorten, tegengaan van verdroging en verdere verbetering van de waterkwaliteit worden betrokken. Ook zijn er goede mogelijkheden om de uitvoering te combineren met wensen op andere beleidsterreinen, zoals de reconstructie van het landelijk gebied, de aanleg van de ecologische hoofdstructuur, winning van oppervlaktedelfstoffen, landinrichting en overige gebiedsgerichte projecten, woningbouw en de aanleg van bedrijventerreinen. Ook onder droge en normale omstandigheden dient water zo lang mogelijk vastgehouden te worden. Het doel hiervan is verdroging te voorkomen, ook in aangrenzende regio's, en waar nodig gelet op de waterkwaliteit het inlaten van gebiedsvreemd water te beperken.

- De strategie van 'niet-afwentelen' vereist regionaal maatwerk. Bij het uitwerken van de strategie voor 'niet-afwentelen' moeten ook doelstellingen voor verdrogingsbestrijding, verziltingsbestrijding en verbetering van de waterkwaliteit geïntegreerd worden.

- De ruimtelijke hoofdlijnen van het integrale waterbeleid worden opgenomen in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, en worden vervolgens ingepast in het Rijksbeleid, het provinciale en gemeentelijke beleid over de fysieke leefomgeving.

- Partijen zullen de hen momenteel ter beschikking staande wettelijke bevoegdheden en instrumenten zo adequaat mogelijk benutten om aan de slag te gaan met een effectieve aanpak van 'ruimte voor water'.

- Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheden in het op orde brengen en houden van de regionale watersystemen. De verantwoordelijkheid voor de te treffen waterhuishoudkundige maatregelen gericht op vasthouden, bergen en afvoeren van water ligt bij het waterschap. Provincies en gemeenten zorgen voor een integrale afweging en leggen deze vast in provinciale beleidsplannen en streekplannen, respectievelijk structuur- en bestemmingsplannen. Rijkswaterstaat, provincies en waterschappen zorgen ervoor dat de samenhang tussen hoofd- en regionaal systeem gewaarborgd blijft om niet tot afwenteling van problemen te leiden.

- Financiering:

Voor het sluiten van het nationaal bestuursakkoord water in 2002 zal geïventariseerd worden wat de kosten en kostenveroorzakers in het regionaal watersysteem zijn die samenhangen met de uitvoering van de maatregelen, en zal besluitvorming daarover plaats vinden. Bij deze inventarisatie zal tevens gekeken worden naar de consequenties voor de lokale lastendrukontwikkelingen. Voor de Rijksinvesteringen zal dit gebeuren op basis van een maatschappelijke kosten-batenanalyse. Het Rijk financiert de noodzakelijke maatregelen in het waterhuishoudkundige hoofdsysteem. De waterschappen financieren in beginsel de noodzakelijke maatregelen voor de regionale watersystemen. Indien de taakstelling voor het regionale systeem groter wordt als gevolg van maatregelen die het Rijk (in het hoofdsysteem) uitvoert, zal het Rijk de extra kosten voor het regionale systeem vergoeden.

Wanneer er sprake is van extra kosten vanwege meekoppeling van belangen voor bijvoorbeeld verbetering van ruimtelijke kwaliteit, milieukwaliteit, natuurontwikkeling en recreatie, dan kunnen deze worden opgevangen binnen de daarvoor bestemde (Rijks)midelen dan wel middelen van belanghebbende derden.

3. Concrete acties

3.1 Algemeen

Bovengenoemde uitgangspunten vormen niet alleen het vertrekpunt voor het op te stellen bestuursakkoord maar zullen o.a. ook worden ingepast in nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van:

- in voorbereiding zijnde reconstructieplannen voor het landelijke gebied door de provincies in overleg met de betrokken gemeenten;
- de verdere uitwerking van de Ecologische Hoofdstructuur door de provincies;
- uitwerking van het beleid voor het landelijk gebied in het Structuurschema Groene Ruimte II door het Rijk;
- de uitvoeringscontracten zoals bedoeld in het sturingsmodel landelijk gebied door alle betrokken overheden;
- de landsdelige uitwerkingen van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, regioconvenanten en gebiedscontracten door betrokken overheden;

- de herstructureringsplannen van (naoorlogse) woonwijken en bij locaties en inrichting van stedelijke uitbreidingen door de gemeenten;
- lokaliseren en (her)inrichten van bedrijventerreinen en glastuinbouwgebieden door de gemeenten en provincies;
- alle plannen voor infrastructuur en oppervlaktedelfstoffenwinning door alle overheden;
- omgevingsplannen, streekplannen, structuurplannen, waterhuishoudingsplannen en bestemmingsplannen.

3.2 Regionale watersystemen

a. Uiterlijk begin 2002 hebben provincies, waterschappen en gemeenten in ieder geval op hoofdlijnen inzicht gegeven in de wijze waarop in de (deel)stroomgebieden de waterhuishouding zal worden afgestemd op de klimatologische veranderingen (tenminste het middenscenario tot 2050 met een doorkijk naar 2100), bodemdaling en de gevolgen van toenemende verharding van het oppervlak. Daartoe stellen betrokken partijen gezamenlijk een strategische visie op over de gewenste ontwikkelingen in een stroomgebied. Dit mondt uit in afspraken over de globale wateropgaven en ruimtelijke en hydrologische taakstellingen op basis van de huidige inzichten. Hiertoe worden de volgende afspraken gemaakt:

a1. De Unie van Waterschappen draagt in overleg met provincies en RWS zorg voor de ontwikkeling van een systematiek voor normering per type grondgebruik. Zo snel als mogelijk is worden de uitkomsten van de toepassing van de normeringssystematiek mede neergelegd in de verder bij a. genoemde documenten. In afwachting van besluitvorming over normering van wateroverlast, vormt de systematiek van normering per type grondgebruik, die de Commissie Waterbeheer 21e Eeuw voorstelt, het uitgangspunt.

Verkend moet worden op welke wijze en met welke status normering van wateroverlast voor het regionale systeem ingevoerd kan worden. Deze verkenning vindt plaats door de Unie van Waterschappen in samenwerking met Rijk, IPO, en VNG. Begin 2002 moet hierover in het bestuursakkoord een besluit worden genomen.

a2. Waterschappen geven in ieder geval op hoofdlijnen en op basis van bestaande inzichten voor eind 2001

aan door middel van watersysteemvisies, waterkanskaarten, beheerplannen, waterplannen of andere bestaande documenten hoe het regionale watersysteem in hydrologische zin zal worden afgestemd op bovengenoemde veranderende omstandigheden. Dit leidt tot wateropgaven per stroomgebied. Indien mogelijk geven zij ook mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik aan en geven zij een (globaal) inzicht in de kosten, waaronder inbegrepen de bijdragen van niet-waterbeheerders. Per deelstroomgebied overleggen de waterschappen de resultaten met provincies, regionale directies van RWS, LNV en VROM, en de gemeenten.

a3. Provincies vertalen op basis van bovengenoemde wateropgaven in overleg met en met inbreng van andere betrokken partijen vanuit de drietrapsstrategie vasthouden, bergen en afvoeren de wateropgaven in een ruimtelijke opgave met zo mogelijk de aanduiding van functies per stroomgebied. Vervolgens worden de ruimtelijke opgaven voortvloeiend uit de wateropgaven afgestemd op de overige ruimtelijke ontwikkelingen in een stroomgebied. Bij deze ruimtelijke vertaling geven de provincies ook inzicht in de financiële gevolgen. De provincies dragen ervoor zorg dat de strategische visies worden opgenomen in streekplannen en waterhuishoudingsplannen. De gemeenten dragen er zorg voor dat deze afspraken per stroomgebied doorwerken in bestemmingsplannen. De colleges van gedeputeerde staten zullen zich inspannen om de desbetreffende streekplannen door provinciale staten uiterlijk 2005 gewijzigd te krijgen.

a4. Bij het aangeven op welke wijze de regionale watersystemen aangepast moeten worden, gaan de provincies, waterschappen en gemeenten uit van de stroomgebiedbenadering. Voorlopig wordt uitgegaan van de globale aanduiding van de begrenzingen van de deelstroomgebieden, zoals die door de Commissie Waterbeheer 21e eeuw zijn aangegeven. In overleg met de waterschappen en de gemeenten doen de provincies zo nodig uiterlijk in 2002 voorstellen aan de minister van Verkeer & Waterstaat voor de begrenzing van de deelstroomgebieden. In 2003 heeft de minister van Verkeer & Waterstaat in overleg met Unie, IPO en VNG het beleid geformuleerd voor de internationale, grensover-

schrijdende stroomgebieden (Rijn, Maas, Schelde en Eems) en de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water. Voor de deelstroomgebieden in de grensstreek nemen de provincies het initiatief om te komen tot grensoverschrijdende, gezamenlijke stroomgebiedvisies.

Mogelijke voorbeelduitwerkingen volgen uit de proefprojecten die in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water worden opgezet (Eems en Dijkkring 14: gebied tussen Noordzeekanaal, Amsterdam-Rijnkanaal, Hollandse IJssel en Nieuwe Waterweg).

a5. Ten behoeve van de hiervoor beschreven aanpak ontwikkelen partijen onder leiding van het IPO, parallel aan de bovengenoemde uitwerking, zo spoedig mogelijk doch uiterlijk eind 2001 een gezamenlijke handreiking/draaiboek 'aanpak uitwerking deelstroomgebied'. Daarbij wordt verduidelijkt hoe de verhouding is tussen de nu voorgestelde acties en de verplichtingen in verband met de Europese Kaderrichtlijn Water. De Kaderrichtlijn schenkt voornamelijk aandacht aan de uitwerking van waterkwaliteit, waarbij de waterkwantiteit alleen in hoofdlijnen wordt aangestipt. Bij de uitwerking van de stroomgebiedvisies uit de startovereenkomst krijgen kwantiteitsmaatregelen juist veel aandacht. Door de juiste wijze van aggregeren van informatie kan goede aansluiting gevonden worden tussen de uitwerkingen in het kader van de startovereenkomst en het bestuursakkoord enerzijds en de verplichtingen van de Europese Kaderrichtlijn anderzijds. Bij het opstellen van de handreiking is een fasering uitgangspunt.

b. De watertoets wordt vanaf heden toegepast door alle daartoe bevoegde overheden op nieuwe – vanuit waterhuishoudkundig oogpunt relevante – ruimtelijke plannen, die nog niet voor inspraak ter inzage zijn gelegd of in het kader van artikel 10 BRO aan medeoverheden zijn aangeboden. De watertoets vormt een integrale toets op alle van belang zijnde waterhuishoudkundige aspecten (naast veiligheid en wateroverlast ook waterkwaliteit en verdroging), waarna, afhankelijk van de locatie, een bestuurlijke afweging van de aspecten plaatsvindt.

De watertoets wordt onder meer toegepast op wijzigingen in bestemmings-

plannen, streekplannen, nieuwe plannen voor infrastructuur, woningbouw en bedrijventerreinen en herstructureeringsplannen in het stedelijk en landelijk gebied. Dit kan op basis van het reeds bestaande instrumentarium van onder andere de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Het Rijk zal uiterlijk juli 2001 samen met het IPO, de Unie en de VNG de onderstaande watertoets nader concretiseren. Daartoe zal zo spoedig mogelijk een handreiking worden ontwikkeld, die tevens een relatie legt met de onlangs verschenen VROM-notitie 'Waterparagraaf, handreiking water in bestemmingsplannen'. De uitgewerkte criteria zullen in deel 3 van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening worden opgenomen.

De watertoets kent tenminste de volgende stappen:

- verplichte beoordeling van de waterhuishoudkundige consequenties van het ruimtelijke plan, geconcretiseerd in termen van vasthouden, bergen en afvoeren;
- bij de keuze voor een locatie motiveren en afwegen in hoeverre en in welke mate vasthouden wel of niet mogelijk is, mede gelet op de waterkwaliteit, binnen het betreffende plangebied;
- als vasthouden niet kan, dient te worden gemotiveerd in hoeverre en in welke mate bergen wel of niet mogelijk is, mede gelet op de waterkwaliteit, binnen het betreffende plangebied;
- als afvoeren niet kan, dient te worden gemotiveerd op welke wijze afvoeren naar buiten het betreffende plangebied het beste kan plaatsvinden (afwenteling);
- als afvoeren noodzakelijk is, wordt de noodzakelijkheid van het plan bestuurlijk afgewogen. Indien het beoogde plan doorgang vindt dan zullen binnen het deelstroomgebied compenserende maatregelen moeten worden getroffen in termen van vasthouden, bergen, afvoeren en waterkwaliteit om het watersysteem op orde te houden. Deze maatregelen vormen onderdeel van het ruimtelijke besluit; de kosten komen in principe voor rekening van de initiatiefnemer van de voorgenomen activiteit.

De toepassing van deze watertoets zal getoetst en geëvalueerd worden in 2002; aan de hand daarvan zal door de partijen gezamenlijk worden aange-

geven of een nadere wettelijke regeling gewenst is.

c. Partijen streven ernaar om schade door wateroverlast verzekeraar te maken. Burgers, bedrijven en weersgevoelige sectoren kunnen dan zelf beoordelen of zij zich voor schade door wateroverlast willen verzekeren. Een interdepartementale werkgroep verkent onder leiding van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in overleg met de verzekeringssector de (on)mogelijkheden van schadedekking middels verzekeren voor de weersgevoelige sectoren. Unie, IPO en VNG zullen dit traject ondersteunen met hun kennis. Het verzekeraar maken van schade door dijkdoorbraak of het overstromen van primaire waterkeringen is niet haalbaar. Het kabinet heeft in 1998 besloten dat het Rijk in dit geval verantwoordelijk is voor vergoedingen in het kader van bestaande schaderegelingen.

3.3 Hoofdwatersysteem

d. Er zal ten behoeve van de langetermijnscenario's voor eind 2001 een spankrachtstudie worden uitgevoerd voor de hoogwaterverdeling over de verschillende Rijntakken. Door het Rijk wordt hiertoe het initiatief genomen en worden de benodigde hydraulische studies uitgevoerd. Voor zover het de invloed van het regionale systeem op het hoofdsysteem betreft zal hierbij worden samengewerkt met de waterschappen. De provincies zullen met name vanuit de planologische invalshoek bijdragen.

e. Het kabinet start in 2001 met de planfase 'Ruimte voor de rivier' om de toenemende afvoeren in de toekomst te kunnen verwerken door onder andere rivierverruimende maatregelen. Partijen zullen hieraan gezamenlijk uitwerking geven overeenkomstig de afspraken in het project Ruimte voor de Rivier.

f. Het kabinet is voornemens om als extra (toekomstige) ruimte voor de rivier bijvoorbeeld de Ooijpolder, het Rijnstrangengebied en de Biesbosch te reserveren. Partijen zullen op de kortst mogelijke termijn uitwerken welke gebieden wanneer en hoe (o.a. de te volgen procedure) worden gereserveerd en op welke wijze ze worden ingezet. Het resultaat hiervan wordt in 2002 opgenomen in het bestuursakkoord.

g. Een onafhankelijke Commissie zal in nauw overleg met Rijk, provincies,

waterschappen, gemeenten en de bewoners en bedrijven van het betrokken gebied, het concept van gecontroleerd overstromen gezamenlijk uitwerken en besluitvormingsprocedures voor dreigende overstromingen opstellen. Een tijdige communicatie met de regionale bestuurders is daarbij van essentieel belang. De staatssecretarissen van V&W en BZK zullen namens het kabinet als opdrachtgevers optreden. De adviezen van de Commissie zullen ingebracht worden in het bestuurlijk overleg.

h. Bestuurders en waterbeheerders mogen nadelige effecten in gebieden die nodig zijn om tijdelijk water te (kunnen) bergen niet afwentelen op de toevallige eigenaren en gebruikers van deze gronden. In 2002 zal het Rijk, samen met IPO, Unie en VNG, mogelijkheden voor schadevergoeding en gebruiksvoorwaarden in beeld brengen.

i. Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten nemen in 2001 een gezamenlijk hoogwaterinformatiesysteem (HIS) in gebruik dat bestuurders bij een dreigende ramp van eenduidige informatie voorziet.

j. Ten behoeve van de laagwaterproblematiek (extreem droge situaties) zal een gezamenlijke verkenning worden uitgewerkt. Het Rijk is daarbij verantwoordelijk voor de prioritering van watertoevoer vanuit het hoofdsysteem. De waterschappen en provincies leveren in samenspraak de benodigde informatie ten aanzien van de waterbehoefte in de regio. Een en ander moet resulteren in een aanpak voor de laagwaterverdeling. De belangrijkste resultaten zullen begin 2002 gereed zijn, zodat ze verwerkt kunnen worden in het bestuursakkoord. De complete studie wordt in 2003 afgerond. De grote aandacht voor wateroverlast mag zeker niet ten koste gaan van toekomstige watertekortsituaties.

k. In 2001 zal het Rijk in samenwerking met de regionale overheden de zwakste schakels in de kustbescherming aanwijzen, die versterkt moeten worden om de toekomstig hogere zeespiegel te kunnen weerstaan. Het kabinet is voornemens om Callantsoog en omgeving, Delfland-Ter Heijde en delen van Zeeuws Vlaanderen te reserveren. Nieuwe activiteiten die niet met de toekomstige waterkeringsfunctie te verenigen zijn worden uit deze gebieden geweerd en activiteiten die er wel mee te verenigen zijn, zoals natuur en

recreatie, worden waar mogelijk gestimuleerd, waarmee ook de ruimtelijke kwaliteit verbetert. Ook andere acties uit de Derde Kustnota en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening worden waar nodig door partijen gezamenlijk opgepakt. Hierbij gaat het o.a. om risicobeheersing in kustplaatsen in combinatie met de contourenbenadering. Daarnaast zullen nieuwe ontwikkelingen als dynamisch kustbeheer meegenomen worden. Ook het omgaan met buitendijkse activiteiten zal verder uitgewerkt moeten worden. l. Voor de uitwerking van op de lange termijn anticiperende hoogwatermaatregelen voor de Maas wordt de studie Integrale Verkenning Maas (IVM) opgestart. Onder leiding van V&W gaan provincies, waterschappen, gemeenten en inspecties van LNV en VROM de mogelijkheden onderzoeken van ruimtelijke maatregelen. m. Onder leiding van V&W zal worden nagegaan of een ander peilregime op het IJsselmeer gunstig is voor de waterhuishouding en de natuur. Omdat op termijn een hogere zeespiegel te verwachten is, is uitbreiding van de spuicapaciteit in de Afsluitdijk noodzakelijk. In 2003 zal hierover een definitief besluit genomen kunnen worden. Omdat op langere termijn dijkverhogingen rond het IJsselmeer nodig zijn zullen partijen de hiervoor benodigde gebieden zoveel mogelijk vrijwaren van bebouwing. Op korte termijn zal het Rijk beginnen met het opstellen van een Integrale Visie IJsselmeergebied, waarin onder meer een beleidslijn voor buitendijks bouwen in het IJsselmeer is opgenomen. Met name om die ontwikkelingen tegen te houden die een toekomstige peilverhoging belemmeren.

4. Communicatie en kennisuitwisseling

a. Het kabinet wil burgers en maatschappelijke organisaties beter informeren over de risico's en kansen van het leven in een delta. Het Rijk stelt voor medio 2001, samen met IPO, Unie en VNG, een landelijk communicatieplan op. Deze actie is reeds in gang gezet. Provincies, waterschappen en gemeenten dragen zorg voor de doorwerking op regionale en lokale schaal. Het reeds bestaande CommunicatieTeam Water met als deelnemers V&W, LNV, VROM, IPO, Unie en VNG begeleidt de uitvoering van de gezamenlijke communicatieac-

tiviteiten. Ook BZK participeert hierbij in verband met de communicatie rond calamiteiten- en rampenbestrijding. Tenslotte zullen de maatschappelijke organisaties nauw bij de uitvoering betrokken worden. In hoeverre het inzetten van een 'Nationaal Platform Water', zoals de Commissie Waterbeheer 21e eeuw heeft geadviseerd, een zinvolle bijdrage aan een effectieve communicatie kan leveren zal nader uitgewerkt worden in het communicatieplan.

b. Partijen hebben gezamenlijk reeds een aansprekend voorbeeldenboek opgesteld met reeds uitgevoerde projecten ter stimulering en voor de leereffecten. Als vervolg daarop inventariseren de partijen lopende projecten, die geschikt worden bevonden op basis van de te behalen leereffecten, de monitoring van effecten en de mogelijkheden om tegen geringe kosten projecten om te zetten in pilotprojecten.

c. Er zal aangesloten worden bij lopende pilotprojecten om ervaring op te doen met het nieuwe waterbeleid en om innovatieve kennis te ontwikkelen en met elkaar te delen. Daartoe zullen de kennisinstellingen van VROM, LNV en RWS (met name RIZA, RIKZ en DWW) en STOWA nauw samenwerken met alle partijen om kennisverspreiding en kennisontwikkeling te bevorderen. Partijen stellen daartoe een kennisnetwerk in voor de kennisuitwisseling en kennisontwikkeling tussen Rijk en andere overheden. Het netwerk bestaat uit medewerkers die gedetacheerd zijn vanuit alle partijen, en maakt bij zijn werkzaamheden gebruik van de capaciteit van de kennisinstellingen en onderzoeksinstituten. Lopende de uitvoering van de startovereenkomst wordt besloten aan welke onderzoeken in de loop van het proces behoefte is en wordt bepaald welke kennisinstellingen en bureaus daartoe opdracht krijgen. Naast het ontsluiten van kennis via o.a. een helpdesk en themadagen zal de kennisvraag vanuit de regio inbreng vormen voor de (nationale) onderzoeksprogramma's. V&W neemt het initiatief om in het voorjaar 2001 een kennisconferentie te organiseren om de kennisvragen voor de korte en langere termijn te inventariseren en te verkennen hoe deze vragen worden geprogrammeerd.

5. Procesafspraken om te komen tot het bestuursakkoord

a. Partijen stellen een bestuurlijke stuurgroep in. Deze stuurgroep staat onder voorzitterschap van de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, en bestaat verder uit de voorzitters van de kerndelegaties RO en Water van het IPO, de voorzitter en de portefeuillehouder van de Unie, de voorzitters van de bestuurlijke commissies RO en Milieu van de VNG, en hoge ambtelijke vertegenwoordigers van LNV, VROM, BZK en Financiën. De bestuurlijke stuurgroep komt ten minste twee keer per jaar bijeen of zoveel vaker als dat naar het oordeel van een van de partijen nodig is om tussen partijen bestuurlijke overeenstemming te bewerkstelligen over omgang met knelpunten, geschillen, onvoorziene ontwikkelingen of nieuwe inzichten bij de uitvoering van de startovereenkomst. Elk van de partijen heeft het recht in deze situaties wijziging van de startovereenkomst voor te stellen. Elk van de partijen heeft het recht de startovereenkomst met een opzegtermijn van vier weken op te zeggen indien het niet mogelijk is gebleken in deze situaties bestuurlijke overeenstemming te bereiken.

b. Gezamenlijk komen de partijen zo snel mogelijk tot een plan van aanpak als basis voor het uitvoeringsprogramma. Daarvoor wordt een adequate overlegstructuur ingesteld waarmee invulling gegeven wordt aan het plan van aanpak. Onder verantwoordelijkheid van het Rijk wordt gemonitord en geëvalueerd hoe de uitvoering van de startovereenkomst verloopt.

c. Per deelstroomgebied voert de provincie de regie. Bij interprovinciale stroomgebieden bepalen provincies onderling wie het trekkerschap uitoefent. De provincie maakt bij het trekkerschap gebruik van de expertise van regionale directies van het Rijk, van de waterschappen en de gemeenten. Voor zover partijen daaraan behoefte hebben worden nadere procesafspraken gemaakt omtrent de taakverdeling tussen actoren. Overigens zullen ook de maatschappelijke organisaties en betrokken burgers bij de uitwerking meedenken.

d. Op vaste momenten zijn partijen verplicht in onderling overleg koppelingen te leggen tussen a) het betreffende onderdeel van het hoofdsysteem en de daarmee samenhangende

de regionale systemen; de spankrachtstudie genoemd onder 3.3 d en de laagwaterverkenning genoemd onder 3.3 j spelen daarbij een belangrijke rol, en b) tussen de regionale systemen onderling om werkende weg te komen tot een nadere invulling van globale eindbeelden en de wateropgaven per deelstroomgebied.

6. Kostenverdeling

Voor in ieder geval de paragrafen 3.2 a1 (normeringssystematiek), 3.2 a5 (handreiking deelstroomgebieden), 3.2 b1 (handreiking watertoets) en 4a (communicatieplan) wordt door de trekkende partij een projectplan/voorstel voorbereid. Eventuele uitbestedingskosten maken hiervan deel uit. Besluitvorming hierover vindt plaats in het kader van de in paragraaf 5 beschreven overlegstructuur waarbij de kostenverdeling ook onderdeel uitmaakt van de besluitvorming. In beginsel worden deze kosten gelijkelijk door partijen gedeeld. Per te bekostigen onderdeel kan hiervan worden afgeweken.

Slotbepalingen

Deze overeenkomst is niet in rechte afdwingbaar. Deze startovereenkomst treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en eindigt met ingang van het tijdstip waarop het taakstellende nationale bestuursakkoord water, genoemd in deze startovereenkomst, in werking treedt.

In vijfvoud getekend te Den Haag op 14 februari 2001 door:

Minister-president,

W. Kok.

Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,

J.M. de Vries.

Voor de provincies:

Voorzitter IPO,

J.A. van Kemenade,

en Secretaris IPO,

G. Beukema.

Voor de gemeenten:

Voorzitter VNG,

W.J. Deetman.

Voor de waterschappen:

Voorzitter Unie van Waterschappen,

J.J. de Graeff,

en Secretaris Unie van Waterschappen,

R.J. van der Kluit.